

Делфина
РАЈИЋ
директор
историчар уметности
Народни музеј Чачак

УДК: 069(497.11)“2011”(047)

Извештај о раду Народног музеја за 2011. годину

Народни музеј у Чачку је током 2011. године наставио традицију истрајног рада у својој основној делатности прикупљања, чувања, научне обраде и излагања предмета, покрећући културних добара везаних за културну, историјску и уметничку прошлост чачанског краја. Јануаром је реализовало је 17 радника, а њиховим радом управљао је директор у саради са правним одбором. О правно-финансијским пословима дринуле су се заједничке службе за све установе културе у Чачку.

Настављена је пракса припреме и излагања студијских изложби Музеја која омогућава постојање збирки, као и пракса организовања и одржавања предавања за запослених стручњака Музеја у Чачку у установима и факултетима у Србији.

Зграда Музеја и опрема

Радни простор и депои Музеја смештени су у половини зграде Старог начелства, а простор за сталну поставку у Конаку господара Јована Обреновића, који су категорисани као непокретна културна добра од великог значаја. У управној згради је услед недостатка простора, онемогућено проширење рада свих одељења, а нарочито смештај предмета.

Током 2011. године набављен је аутомобил „Шкода фабиа“. Средствима Министарства културе урађена јесанација подвизнице за Музеј децијства као и енергетски систем.

Палеонтолошко одељење

За потребе публикавања радова у Зборнику Народног музеја Чачак било је потребно детерминисати, фотографисати и систематизовати прикупљени материјал.

Урађено је више од 70 дигиталних фотографија палеонтолошког материјала и више од 100 фотографија новонастале збирке минерала Народног музеја, која је већим делом формирана од експоната дародавца Петра Урошевића.

Фотографисана је целокупна изложба „И би светлост...”, фото-грађа је систематизована.

Очишћен је горски кристал у лабораторији за конзервацију и рестаурацију. Све је документовано и чува се у архиви Конзерваторског одељења.

Палеонтолошко одељење је остварило сарадњу са Природњачким музејом из Београда, који је библиотеци Народног музеја у Чачку поклонио значајан део библиографске грађе.

Одељење за археологију

Збирке и археолошка ископавања

Настављена је дигитализација праисторијске збирке. Овом приликом направљено је 340 дигиталних снимака и 234 црно-беле фотографије.

Започета је дигитализација античке и средњовековне збирке. Античка збирка је ове године увећана за 25 нових експоната који су инвентарисани и фотографисани дигиталном и црно-белом техником. Од ове године је као новина уведено да инвентарисани предмети античке збирке поред прописаних А картона и црно-белих фотографија, имају и картоне у електронском облику са дигиталним фотографијама, чиме су олакшани претраживање и увид у збирку.

Две металне полице, које су прошле године пребојене, искоришћене су да седео камене пластике са локалитета Градина адекватно сложи и заштити од прашине. Такође је извршена ревизија материјала који је пописан по полицама на којима се налази.

За потребе публикавања радова кустоса у Зборнику Народног музеја Чачак, начињено је више од 20 дигиталних фотографија предмета. Настављено је фотографисање предмета за потребе публикације Римске терме, (направљено је 347 дигиталних фотографија).

У конзерваторској лабораторији Народног музеја конзервирани су метални археолошки предмети са локалитета Манастир Илиње-Овчар Бања (1 предмет) и локалитета Терме-Чачак (3 предмета). Збирка турских лула је очишћена, а две луле су реконструисане. У току је реконструкција још 10 лула (рад вишег препаратора

Дејана Петровића). Настављено је са радом на керамичком материјалу са локалитета Суво поље у Бељини. Обављена је реконзервација гвоздених предмета из Мојсиња, Пријевора, али и нових количина предмета из депоа.

Три римске посуде из Античке збирке анализирани су и конзервирани приликом специјалистичког усавршавања конзерватора Слободана Богојевића у оквиру сарадње Високог Института за конзервацију и рестаурацију из Рима и Централног института за конзервацију из Београда.

Настављена је ревизија целокупне документације која се односи на археолошка ископавања и њено адекватно смештање у регистраторе. Настављено је са обрадом праисторијске збирке, која је већим делом препакована и обележена према новим ознакама. Картони су упоредо преуређивани и допуњавани адекватним фотографијама и новим нумеричким ознакама.

Током ове године обављено је рекогносцирање западне периферије Чачка (насеље Бељина). Откривене су слободне површине за даља археолошка истраживања која би обогатила археолошку збирку и дала нове податке о античкој прошлости нашег краја. У наредним година у плану су сондажна истраживања ове територије.

У више наврата рекогносциран је атар села Јездина, посебно простор у околини гробља и фабрике „Слобода”, који је у литератури познат по остацима из античког периода.

Локалитет Остра-Соколица обишли су археолог Александар Гојгић и фотограф Марко Бојовић из Народног музеја Чачак са археологом Маријом Алексић из Завода за заштиту споменика културе Краљево.

У редовну активност археолошког одељења спада и обилазак Терми у центру града које су проглашене за културно добро. Током ове године Терме су чишћење два пута (први пут у оквиру акције „Очистимо Србију” са ученицима Економске и Медицинске школе и наставником географије Гораном Шипетићем, други пут учешће су узели запослени у Народног музеју Чачак (Биљана Чкоњевић, Магдалена Петровић, Биљана Виторовић и Александра Гојгић)). Извршено је геодетско снимање 3D Римских терми.

Кустоси Катарина Дмитровић и Александра Гојгић су од 27. до 28. маја учествовале у раду XXXIV Скупштине и годишњег скупа САД-а у Краљеву.

Кустоси Катарина Дмитровић и Александра Гојгић посетили су изложбу ARS LAPIDARIA SIRMENSIS (Музеј Срема из Сремске Митровице) у музеју Рудничко–таковског краја, као и изложбу „Археологија пожешког краја” из Збирке Народног музеја из Ужица у Пожеги. Кустос Александра Гојгић посетила је изложбу „RECTE ILLIMINAS”-античке светиљке из Музеја града Београда постављену у Конаку кнегиње Љубице у Београду.

Кустоси Катарина Дмитровић и Александра Гојгић присуствовали су 12. Смотри археолошког филма у Народног музеју у Београду.

Кустос Александра Гојгић учествовала је у емисији „Валери” (ТВ Чачак).

Научни скупови и стручно усавршавање

Археолог Александра Гојгић учествовала је у раду 27. Међународне конференције о лулама одржане у Новом Саду, од 5. до 8. октобра 2011. године („Производња, дистрибуција и иконографија турских лула и њихов утицај на производњу лула у Европи и шире (XVI – XX век“). За ову прилику израђена је постер-презентација на тему „Ottoman pipes from National Museum Scačak Collection“. Кустос Александра Гојгић је током Међународне конференције о лулама посетила и изложбу „Луле из музејских збирки Србије“ (аутор Дивна Гачић). За потребе ове изложбе уступљене су и две турске луле из збирке чачанског Музеја.

Археолози Катарина Дмитровић и Александра Гојгић учествовали су у дводневној радионици (28-29. април) у Народном музеју у Краљеву под називом „Музејски депои“, а у организацији Министарства културе Републике Србије, Централног института за конзервацију у Београду и Народног музеја у Краљеву.

Одељење за историју

Збирке

Рад на истраживању породичних заоставштина дао је изузетно добре резултате у попуни музејских збирки, нарочито за крај XIX и почетак XX века. Истраживањима су обухваћене старе и угледне породице Глишић, Живановић, Кољевић, Јовановић, Лепојевић, Михаиловић, Радмилиновић, Радојловић, Хацић и Цветковић из Београда и Недељковић из Чачка. Међу материјалом се налазе примерци оружја, одликовања, албуми фотографија, старе и ретке књиге, ратни дневници из Првог светског рата и др. На поклон је добијено око 300 предмета.

За 40 новонабављених предмета утврђен је статус покретног културног добра и извршено њихово уписивање у регистар. Настављена је ревизија збирки, документације и сређивање депоа Одељења за историју (раздвајање грађе по врстама материјала и паковање предмета).

Поред ревизије збирки и сређивања документације, велика пажња је била усмерена редовном ажурирању сајта Музеја, који је потпуно редизајниран. Настављен је рад на ревизији збирки фотографија, оригинала и репродукција, а урађено је и 66 инвентарских картона за нове фотографије. Извршено је прегледање збирки у вези са привредом, политиком, као и даље стварање дигиталне базе података о овим збиркама.

Истраживачки рад на новим пројектима

Архивска истраживања „Чачак у једном веку, 1804-1918“ у трајању од 55 дана реализована су у периоду август-децембар 2011. године из средстава Министарства културе Републике Србије. Обухваћени су најстарији фондови Архива Србије у Београду (Књажевска канцеларија, Шабачка епархија 1831-1870, Министарство унутрашњих дела, само 1839, појединачна документа из Министарства војног), Историјског архива у Шапцу (Шабачки суд), Историјског архива у Неготину (Неготинска нахија) и сачувана годишта периодике („Будућност“ из 1874. 1875, „Јединство“ из 1871 и 1872. и „Световид“ из 1863). Исписано је и копирано око 600 докумената који говоре о значајним догађајима (владарске посете, незадовољство становништва првом владом кнеза Милоша Обреновића, поплаве, значајне личности). Праћене су интересантне појаве губљења и стицања градских функција (аналогно односима на релацији Зајечар - Неготин), као и улога појединаца и породица из устаничких времена у обликовању градског центра (поређено са приликама у Шапцу и Неготину).

Међу знаменитим личностима уочена је улога Аристида Јовановића (1862-1954), чија се породица у животу Чачка појавила отпочињањем модернизацијских процеса и дала велики допринос развоју града. Њен концесионар, старином из околине Кожане у Грчкој, донео је са собом драге успомене детињства из Новог Сада, гимназијског школовања у Пожаревцу и студија фармације у Бечу. Заједно са магистром фармације у варош је закорачио својим вајарским радовима и његов брат Ђорђе Јовановић, који ће својим „Гусларом“ повезати народну традицију и модерну варош настајалу крајем XIX века. Следећа генерација ће настојати да утемељи апотекарско занимање у фамилији, а део њеног високог статуса у друштву биће личности са високим звањима у дипломатији и највишим официрским чиновима.

Формирана су досијеа 60 значајних личности из чачанског краја. Поред тога Међуопштинском историјском архиву у Чачку предат је лични фонд Ратимира Радмиловића (0,2 м архивске грађе).

Настављена су архивска истраживања „Историја Чачка у XX веку“, а тежиште је било на периоду после 1944. године и процесима везаним за проблем социјалистичке модернизације (урбанизација, индустријализација, социо-демографске промене). Настављено је истраживање докумената који се чувају у Међуопштинском историјском архиву у Чачку, али и у општинским службама Града Чачка. Ова обимна истраживања послужила су као основа не само за реконструкцију и анализу историје Чачка у другој половини XX века, већ и за припрему публикације „Модернизација балканског града (1944-1989) : компаративна анализа развоја Чачка и Благоевграда у епохи социјализма“. Ова публикација је замишљена као основни приручник за анализу епохе социјализма и студија на основу које би требало планирати формирање будућих збирки, осмишљавање изложби и сталних поставки.

Све публикације које су прегледане дигитално су снимљене, као део материјала

неопходног за изучавање периода после 1945. године. Током марта и априла спроведено је истраживање с циљем пописа свих изложби које је Народни музеј у Чачку приредио или угостио под својим кровом у претходних шездесет година. Резултати истраживања презентовани су у XL броју Зборника радова Народног музеја у Чачку. Историчар Мирослав Пурић је током јануара истраживао архивску грађу у Међуопштинском историјском архиву у Чачку из Фонда Женске занатске школе и Женске подружине за период од 1911. до 1945. године и том приликом је издвојио неколико докумената везаних за зграду Домаћичке школе у Чачку (данас зграда у којој се налази део ПУ Чачак) који су, уз кратак историјат зграде, публиковани у 26. броју Изворника. Исти историчар је у мају отпочео истраживање ради прикупљања података за писање монографије о чачанском Дому културе (поводом четрдесетогодишњице постојања ове установе културе), које је пренето и у 2012. годину.

Истовремено је започет посао око осмишљавања и истраживања везаних за публикацију која би требало да обележи 60 година постојања Музеја. Писање Споменнице обухватиће презентовање рада свих одељења у претходних шест деценија, биографије и библиографије свих радника, изложбену активност и прегледе издатих публикација.

Током друге половине 2011. године историчар Милош Тимотијевић је 20 пута одлазио на терен у Овчарско– кабларску клисуру (у све манастире, и њихова околна имања). Извршено је ново и темељно снимање (фотограф Саша Савовић из Горњег Милановца) манастирских целина, цркви, параклиса и капела, са нагласком на архитектонске особености. Забележени су и целокупно фреско-сликарство, иконостаси, ризнице и богослужбене књиге. Целокупни материјал је дигитализован и налази се у власништву Народног музеја у Чачку.

Изложбена активност

Изложба „Ратни фотограф-пуковник Љубомир Недељковић”

Фотографску заоставштину пуковника Љубомира Недељковића (Београд, 1878 – Београд, ?) у Народном музеју чине његови оригинални фотографски снимци, лични предмети и архивска грађа о његовој делатности. На почетку истраживања били су познати само његови радови из збирке Народне библиотеке Србије у Београду и фотографије објављене 1928. године у албуму „Пробој солунског фронта”. Прегледом штампаних издања ратних фотографија из Првог светског рата утврђено је његово ауторство за 86 снимака, чиме је у великој мери реконструисан Недељковићев фотографски опус. Трагањем за ратним снимцима ван овог хронолошког оквира откривене су фотографије са Недељковићевим потписом из 1913. године, што почетак његове аматерске делатности враћа у балканске ратове.

Завршетком кабинетске обраде и истраживања у Чачку рад на изложби је прекинут, јер није било могуће наставити истраживања у фондовима архива и музеја у Београду, Новом Саду и Зајечару.

Изложбе у припреми

Изложба „Прота Вићентије Поповић и синови”

Завршна истраживања имала су за циљ да употпуне уочене празнине у грађи о породици Поповић, делатности њених најизразитијих претставника и историјским изворима за историју приватних библиотека у Србији. Велика пажња је посвећена идентификацији примерака књига из фонда Поповића у приватним библиотекама. Истраживања финансирана од Министарства за културу трајала су 45 дана.

Прегледана је литература која се односи на новопронађене записе и натписе из цркава и манастира у Старом Влаху. У библиотеци манастира Светог Николе у Жевици евидентиран је Октоих штампан 1756. године. Књига је јуна 1811. године припадала ћаку Симеону Поповићу, а 1819. још увек је била у поседу овог жежевичког свештеника.

Подаци о боравку Косте Поповића у Шапцу указују на подршку коју је уживао за време гимназијског школовања из кругова свештенства Епархије шабачке у време владике Михаила. Његово интересовање за српске старине посведочено је и подацима објављеним у првој серији часописа „Старинар”.

Грађа посвећена историји српске књиге XIX века истраживана је у фондовима Епархије шабачке (књижевни огласи, пренумеранти из црквених кругова, продаја књига). Подаци о заоставштини проте Јована Павловића представљају адекватну паралелу свештеничкој библиотеци проте Вићентија Поповића из Жевице.

Грађа за историју српске картографије допуњена је подацима о радовима насталим под окриљем Друштва српске словесности (радови Јована Бугарског, Јована Миленковића, Аћима Медовића, Илије Пчелара, Андрије Ивановића и Стојана Обрадовића).

Сарадњи проте Вићентија Поповића са научним установама припадају писма академика Јована Жујовића из 1889. и 1890. године. Преписка се односи на прикупљање фрагмената „Јеличког метеорита” за Геолошки завод Велике школе и Музеј српске земље у Београду. Рад на прикупљању природњачке грађе на терену наставио је учитељ Милош Поповић.

Трагање за растуреним примерцима књига проте Вићентија Поповић и синова омогућило је откриће нових 35 наслова, од којих најстарији потиче из 1865. године (Календар са шематизмом Србског књажества за годину 1866).

Рад на биографији и библиографији др Анђелије Поповић окончан је прикупљањем сепарата њених радова објављених у страним и домаћим часописима.

Некњижној грађи припадају 84 фотографије визит и кабинет формата, из албума који су некада били део колекције проте Вићентија Поповића и његовог сина проте Милана Поповића (друга половина XIX и почетак XX века).

Изложба „Горачићка буна”

Направљен је оквирни пројекат реализације изложбе посвећене Горачићкој буни из 1893. године. У згради старе Општинске суднице већ се налази прилично девестирана стална поставка из 1993. године, коју би Општина Лучани желела да обнови. Пројекат Народног музеја у Чачку предвиђа конзервацију постојећих металних предмета и обликовање потпуно нових 25 паноа и требало би да прикаже живот у Србији, Чачанском округу и Драгачеву крајем XIX века, као и саму Горачићку буну. Планирана изложба, би се реализовала на основу већ познатог материјала који се чува у Народног музеју у Чачку. Изласком на терен направљени су основни концепт излагања и распоред тематских целина по просторијама. Реализација изложбе зависиће од материјалних средстава Општине Лучани.

Публикације

Ђорђе Рош, „На Дунавском кеју септембра 1915”. (друго издање)

За друго издање књиге Ђорђа Роша извршен је унос текста у рачунар и направљен избор фотографија из приватних и збирке Одељења за историју Народног музеја у Чачку.

Није било услова да се у архивима и библиотекама у Београду прикупи грађа за поговор са биографским прилогом посвећеном аутору и анализом фактографије, књижевне вредности текста и доприноса утемељењу једног од најзначајнијих меморијала Првог светског рата, па се од овог издања одустало.

Модернизација балканског града (1944-1989)

Потпуно је завршена публикација историчара Милоша Тимотијевића (извршени су лектура, коректура, формирање индекса личних имена и појмова и извршена припрема за штампу). Публикација је проширена верзија докторске тезе („Модернизација балканског града у доба социјализма: пример Чачка и Благоевграда (1944-1989)”), одбрањене на Филозофском факултету у Београду 3. јуна 2011. године.

Одељење за историју уметности

Поред организационих послова везаних за рад установе, Делфина Рајић, директор Народного музеја у Чачку, активноје учествовала у свим пројектима и манифестацијама Музеја. Организовала је и приредила редовну годишњу изложбу „28. дечји мајски салон”, свих 5 изложби које су биле део редовне активности током 2011. године, као и низ књижевних вечери, предавања и учешћа у телевизијским емисијама.

Одељење за етнологију

Збирке

У 2011. години Етнолошко одељење је набавило 93 нова предмета. До експоната се долазило како поклонима и личним контактима са суграђанима, тако и откупом. Предмети су највећим делом везани за будућу сталну поставку „Музеј детињства”, тако да се углавном ради о одевним предметима за децу и играчкама. Остварена је сарадња са Љиљаном Љубомировић из Јагодине од које је Музеј и у претходној години откупио неколико предмета.

У оквиру редовних музејских активности инвентарисано је 120 предмета. Видео и аудио- материјал снимљен у току теренских активности чува се у Етнолошком одељењу.

У дигиталној техници снимљено је око 2000 фотографија, углавном нематеријалне баштине, као и објеката и детаља везаних за народно градитељство и предмете материјалне културе. Највећи део фотографија настао је у току теренских активности кустоса.

У конзерваторској лабораторији Музеја извршена је конзервација 5 предмета из Етнолошке збирке, као и комплетна заштита две пећи и једног металног дечјег креветца.

У оквиру редовних музејских активности знатна пажња је посвећена сређивању депоа, разврставању предмета и реинвентаризацији. .

Истраживачки рад на новим пројектима, научни скупови, снимање етнолошких филмова и стручно усавршавање

У току 2011. године уведена је електроинсталација сааларним системом. Урађене су витрине, санирана улазна врата, израђене дечје играчке од дрвета које ће у овој години бити постављене у дворишту Музеја детињства. За потребе ове сталне поставке откупљено је 50 предмета. Овим је завршена друга фаза пројекта.

У оквиру Музеја детињства Етнолошко одељење је у дворишту Музеја организовало журку поводом завршетка школске године. Том приликом су објављени конкурси „Скупљамо играчке” и „Најлепша прича из школске клупе”. Најбољи су награђени, а дародавци су били Спортски центар „Младост” и Школа страних језика „Линго”. Део прикупљених играчака биће смештен у Музеју детињства.

Кустос Снежана Шапоњић-Ашанин је у оквиру рада на пројектима, као и у склопу редовних музејских активности, радила на прикупљању неопходне грађе у бројним селима драгачевског краја (Гуча, Котража, Горачићи, Вучковица, Вича, Дубац), као и у селима наше општине.

За пројекат „Детињство и културни образац Срба” добијена су средства од Министарства културе. На пројекту су, поред нашег Музеја, учествовале и колеге из музеја у Кикинди, Крагујевцу, Ваљеву, Зајечару, Сирогојну, као и из Музеја Војводине и Музеја Града Новог Сада. У пројекат су били укључени и педагог и психолог из Предшколске установе „Радост”. Стручни консултант и ментор била је др Весна Марјановић, музејски саветник из Етнографског музеја у Београду.

Као и претходне године, манифестација „Пливање за залеђени крст” реализована је у сарадњи са Спортским центром „Младост” и Домом културе из Чачка.

Народни музеј је учествовао у обележавању Међународног дана музеја. Скуп је организован у Музеју пољопривреде у Кулпину, 14. маја 2010. године. Овим је започета реализација идеје Младенка Кулмовића да се уместо Дана музеја у свим музејима у Србији у мају организује Месец музеја који ће имати већи број манифестација (изложбе, научни и стручни скупови, посете другим музејима, Ноћ музеја...).

Скуп Музејског друштва организован је у октобру у Етнографском музеју у Београду, када је одржана и седница Етнолошке секције. Констатовано је да се због велике заузетости етнолога застало у раду Комисије за стандардизацију термина.

Снежана Шапоњић-Ашанин, председник ИО ЕАДС-а, активно је учествовала у његовом раду. Објављене су „Етнолошко-антрополошке свеске” у којим су штампани радови са научног скупа у Тијању и Гучи.

Министарство културе је именovalo Снежану Ашанин за регионалног координатора за Централну Србију за НКН. Тим поводом наш кустос је присуствовао међународној конференцији за НКН за Југоисточну Европу која је одржана у мају у Етнографском музеју у Београду. На скупу су присуствовали представници Аустрије, Италије, Швајцарске, Мађарске, Чешке, Словачке, Румуније, Бугарске, Грчке, Албаније, Кипра, Турске, САД и свих бивших југословенских република. Највеће ангажовање кустоса из области НКН обављено је у последња три месеца у години. У прикупљању предлога за националну, али и УНЕСКО-ву листу остварени су неопходни контакти са колегама из свих музеја централне Србије. Посебно теренско ангажовање је реализовано у Крушевцу, Краљеву, Александровцу, Крагујевцу, Горњем Милановцу, Тополи, Новом Пазару и Сјеници. Направљени су бројни видео-записи из нематеријалног културног наслеђа везаног за обичаје, старе занате

и изворну музику. Детаљно су обрађене теме „Свекрвина свадба“, „Филигрански занат“, „Каменорезачки занат у Белој Води“, „Цигларство и тугларство у Котражи код Страгара“ и „Новопазарске мантије“. Прикупљена је неопходна грађа за израду сајта за НКН централне Србије.

Снежана Шапоњић-Ашанин је у вези са НКН организовала стручни скуп у Краљеву и учествовала у раду стручних симпозијума у Зајечару, Сирогојну, Београду. На стручном скупу у Краљеву, поред етнолога, учествовали су и остали музејски стручњаци из централне Србије, али и представници бројних удружења и занатлија.

У оквиру активности везаних за НКН реализован је већи број етнолошких филмова и видео-записа. У Белој Води у Крушевцу снимљен је богат видео-материјал на тему традиционалног каменорезачког заната у овом селу. Од постојећег материјала направљен је двадесетоминутни филм који је приказан на стручном скупу за НКН одржаном у Краљеву.

У селу Коштунићи снимљен је обичај свекрвине свадбе као део целокупног свадбеног церемонијала. Филм је приказан на скупу у Краљеву.

Снимљен је видео-запис о фрулашу из Рашке, победнику Сабора трубача у Гучи. Филм на ову тему први пут је приказан на стручном скупу у Краљеву. Веома редак обичај везан за певање уз тепсију, као део свадбеног церемонијала, задржао се још једино у Рашкој. Од прикупљеног видео материјала реализован је истоимени филм који је приказан у Краљеву. У занатској радњи Крист Берише у Краљеву снимљен је филм о филигранском занату. Направљен је видео-запис о гуслару Вуку Пантовићу.

Имплементација Унескове конвенције и очување нематеријалног културног наслеђа у републици Србији”, тема је првог регионалног семинара у организацији Министарства културе Србије који је организован 7-8. октобра у Сирогојну. Договорено је да музеји одреде по једног етнолога као представника који ће да сарађује са Унеском у вези са заштитом нематеријалне баштине. Семинар је имао међународни карактер. Своја искуства на ову тему саопштавали су стручњаци из Бугарске, Чешке и Хрватске Академије наука.

р на а а- а р на и њра и а аи ња а на и њ на њи на н р и њра н аџ рија н њ рн аџ њин њ њ и њи р ији. У оквиру нематеријалног културног наслеђа у Етнографском музеју у Београду организован је округли сто на тему крсне славе. Планирано је да овај обред буде стручно обрађен и предложен за УНЕСКОВУ листу нематеријалног културног наслеђа. Са резултатима свог истраживачког рада Снежана Ашанин је учествовала у раду овог скупа.

наџ њи њи ри и њн њи: њ риј и ра ј и њра њи на њ њија. У организацији Министарства културе у Дому омладине у Београду организован је семинар о менаџменту у култури на коме је учествовала Снежана Шапоњић-Ашанин.

Та а њ рн њија ња. У организацији ТКТ Снежана Шапоњић-Ашанин је присуствовала семинарима на тему Музеји као едукативне институције Оживљавање музејског простора

Изложбена активност

У протеклој години вршена су појединачна теренска истраживања према потребама тема о којима је писано и за припрему изложби планираних за наредни период.

Народни музеј у Ваљеу је 2010. године започео прикупљање грађе и материјала за заједничку изложбу „Приче о сукну” (учествује неколико музеја Србије, међу којима и наш). Музеј у Ваљеу је у августу 2011. године заједно са нашим музејом, реализовао ову изложбу у Музеју трубе у Гучи.

У оквиру 51. Сабора трубача реализована је изложба Сањам старукућуна којој је приказано 120 фотографија старих кућа драгачевског краја. Део изложених фотографија је настао као плод теренске активности кустоса, а део је позајмљен из Републичког завода за заштиту споменика културе.

Сарадња са другим установама

Током 2011. године настављена је сарадња са Куд „Абрашевић”. Та сарадња се углавном огледала у консултацијама у вези са ношњом и кореографијом, као и у припреми за организовање Беле покладне недеље. По први пут је КУД „Танаско Рајић” на градском тргу организовао обележавање празника Младенци. Успостављена је сарадња са Радио Београдом. Тим поводом је Снежана Ашанин учествовала у радио емисији на тему „Пчеларство у Србији”. Заједно са новинаром Радио Београда реализовано је истраживање терена у Овчар Бањи и Петници, а у циљу истраживања обичаја везаних за годишњи циклус празника. У оквиру Сабора фрулаша у Прислоници Снежана Ашанин је реализовала изложбу „Ручни радови и стари занати”.

Снежана Ашанин је учествовала у организацији и раду Међународног сајма туризма, одржаном у фебруару у Београду и присуствовала округлом столу на тему „Сеоски туризам”. Успостављена је и сарадња са Туристичком организацијом из Новог Сада и агенцијом „Магелан”. Група од 50 гостију из Словеније упозната је са српском архитектуром XIX века. Тим поводом гости су посетили Чолића конак у Вранићима и Кућу ракије у Доњој Трпчи. Снежана Ашанин је учествовала на стручном симпозијуму „Сеоски туризам” одржаном у Латковцима код Александровца. Извршен је одабир орнамената са појединих експоната који су послужили као инспирација у сликању на свиленим ешарпама и хаљинама. Снежана Ашанин је током целе године радила у Удружењу ткаља Србије. У Коштунићима је учествовала у раду округлог стола у вези са овом врстом женске домаће радиности. У више наврата је радила и као стручни консултант за ткање и орнаменте на тканим производима. Учествовала је и у раду округлог стола на тему „Ткање као најстарији облик домаће радиности у служби савремених облика пословног повезивања”. Снежана Ашанин, је заједно са Покрајинским заводом за заштиту споменика културе из Новог Сада, учествовала у организовању стручног предавања на тему „Дворци Војводине”, које је одржано у

априлу месецу у Дому културе. У оквиру Сабора трубача у Гучи учествовала је у раду жирија за избор најлепше народне ношње. Одлучивала је и о најбољем здравичару са читаве територије Србије. Успешно је реализована и стална поставка „Музеј трубе”. Снежана Ашанин је, као и протеклих година, учествовала у манифестацији Сабор фрулаша у Прислоници.

Била је члан стручног жирија у избору најоригиналније маске коју организује КУД „Абрашевић” на Белу покладну недељу, а у оквиру манифестације Фестивал маски.

Библиотека музеја

Библиотека је пружала услуге запосленим радницима, али и сарадницима Музеја и др., што је могуће сагледати кроз следеће табеле:

Услуге корисницима

Издато 2011	Периодика годишта	Књиге	Укупно
У музеју	255	342	597
Ван музеја	83	62	145
Свега	338	404	742

Структура корисника ван музеја

Ниво образовања	2011
Доктор наука	8
Факултет	41
Студенти и ђаци	10
Остали	9
Свега	68

Приспеле публикациије

У току године, као редован део посла, извршена је размена публикација у земљи и иностранству.

Набавка књига одвијала се по устаљеним правилима (највећи број књига добијен је поклоном од Народне библиотеке Србије и разменом).

Један број музејских издања поклоњан је сарадницима, дародавцима, неким установама на основу узајамног поклона књига.

Периодика (2011.)

Периодика се обрађује увођењем годишта у књигу инвентара и евидентирањем приспелих бројева на обрасцу бр. 16. Часописи се не уводе у електронску базу и не ради се аналитичка обрада.

Начин набавке	Србија			Иностранство			Укупно		
	Наслова	Годишта	Свезака	Наслова	Годишта	Свезака	Наслова	Годишта	Свезака
Размена	56	104	152	33	47	69	89	151	221
Поклон	9	42	48	-	-	-	9	42	48
Куповина	6	6	118	-	-	-	6	6	118
Сопствена издања	1	1	1	-	-	-	1	1	1
Свега	72	153	319	33	47	69	105	200	388

Књиге (2011.)

Књиге се обрађују по скраћеном поступку, сходно обавези (према врсти и намени библиотеке), израдом каталошких листића и инвентарисањем у библиотечком програму НИБИС. У 2011. обрађене су све књиге добијене у текућој години и један део раније добијених, које нису биле у бази. Укупно је у НИБИС унето 670 наслова.

Начин набавке 2011	Србија	Иностранство	Укупно
Размена	88	22	110
Поклон	224	6	230
Куповина	29	-	29
Сопствена издања	3	-	3
Свега	344	28	372

Периодика и књиге збирно/инвентарисано (2011.)

2011	Наслова	Годишта	Свезака, Примљених књига
Часописа	105	200	388
Књига	372	-	372
Укупно	477	200	760

Материјална средства (2011.)

Годишња лиценца за НИБИС	50.000.00
Годишња претплата на часописе (6 наслова)	9.800.00
Књиге у 2011. години	30.747.06
Коричење књига	37.000.00
Свега	127.547.06

У циљу заштите књига, редовно је вршено проветравање и чишћење прашине. За коричење су уложена значајна средства, како за новодобијена годишта, тако и за оштећене и старе примерке.

Књижничар је посетио два једнодневна стручна састанка у Београду.

Лабораторија за конзервацију и рестаурацију

Током 2011. године из археолошке збирке конзервирано је 12 гвоздених и 4 бронзаних предмета као и 3 римске бронзане посуде из античке збирке; у току је конзервација 5 гвоздених и 1 бронзаног предмета. На конзерваторски третман укупно су примљена 164 керамичка предмета - збирка турских лула (79), налази са локалитета Суво поље (80) и са осталих локалитета (5). Од тога је конзервирано: иззбирке турских лула (66), Сувог поља (49) и осталих локалитета (2). За Историјско одељење извршена је конзервација једне кубуре (прва половина XIX века). Из Етнолошке збирке су конзервирана 3 метална предмета (две пећи и дечји креветац) и 2 дела славског колача са украсима, а у току је конзервација 7 дрвених предмета; из уметничке збирке месингана плочица; из природњачке збирке минерали (Горски кристал); трећа лица: Дарохранилица из манастира Жежевица.

Слободан Богојевић одбранио је 6. септембра 2011. године завршни испит на докторским студијама пред комисијом професора са Технолошко- металуршког факултета у Београду на тему Одређивање липида у органским остацима везаним за керамику са археолошких локалитета.

Слободан Богојевић је, у периоду март-јун завршио тромесечни специјалистички курс Конзервације метала и једномесечни Курс превентивне конзервације у музејима. Ови курсеви су били део стратешког пројекта сарадње Републике Србије и Републике Италије, а представљају Подршку оснивању Централног института за конзервацију у Београду. Они су имали за циљ повезивање конзервације са научним истраживањем и упознавање конзерватора и научника са новим методама и тенденцијама у области анализе и конзервације културних добара. Обуку су вршили еминентни стручњаци из Високог института за конзервацију и рестаурацију (ISCR) из Рима и других институција у Италији које се баве конзервацијом наслеђа. У оквиру конзервације метала извршени су анализа и конзерваторско-рестаураторски радови на три римске посуде из античке збирке чачанског Музеја (уз асистенцију италијанских стручњака). Пројекат сарадње финансирала је Влада Републике Италије.

Учешће у дводневним радионицама (28/29. април) у Народном музеју у Краљеву у организацији Министарства културе Владе Републике Србије и Централног института за конзервацију у Београду ЦИК-а под називом Музејски депои.

Слободан Богојевић учествовао је на семинару Токови савремене конзервације на Балкану (19. септембар) одржаном у Музеју савремене уметности у Београду, као и на семинару Музеј као центар обједињене заштите (12. септембар; организација: Центар за музеологију и херитологију Филозофског факултета у Београду, Народни музеј у Краљеву).

Настављена је сарадња са Технолошко-металуршким факултетом у Београду у погледу анализе и примене науке у конзервацији културних добара.

Мере превентивне конзервације предузимане су у складу са ингеренцијама и могућностима лабораторије. Извршени су редовна контрола стања и третман одржавања предмета из сталне поставке. Конзерватори су припремили пројекат и пустили у рад систем за континуирани мониторинг амбијенталних услова у згради сталне поставке Музеја. Извршено је генерално распремање уметничког депоа (контрола стања предмета, чишћење, препакивање и ново адекватно паковање предмета, а приређен је и нови унутрашњи распоред предмета) уз примену мера превентивне конзервације у складу са временом и средствима којима је лабораторија располагала.

Конзерватори су учествовали у техничкој реализацији тематских изложби у организацији Народног музеја у Чачку, као и изложби других музеја, установа и удружења.

Техничка служба

У току 2011. године у Галерији Музеја је постављено шест изложби. За потребе изложбе „Стена и минерала” урамљена су три панoa и склопљено пет витрина.

На пословима реализације поставки остварена је сарадња са конзерваторском и фото-службом.

Изложба „Војвода Петар Бојовић- живот и победе” транспортована је у Врбас и постављена у галерији Музејске збирке Врбаса.

Изложба „Албум старог Чачка 1870-1941” постављена је у школи у Рошцима и црквеном дому у Заблаћу.

За све манифестације у Галерији Музеја постављено је озвучење и редовно контролисана исправност разгласног система.

Извршено је редовно сервисирање клима- уређаја, котлова на гас, унутрашње гасне инсталације, аутоматског противпожарног система у Конаку Јована Обреновића и ручног система дојаве пожара у згради Народног музеја. Редовно су одржаване инсталације и опрема Музеја.

Изложбе Народног музеја

У Галерији Народног музеја отворене су једна изложба из сопственог програма, једна заједничка и три позајмљене. Музеј је гостовао у пет установа са своје четири изложбе, док су пет изложби у Галерији Музеј организовали појединци, организације и удружења из Чачка.

Изложбу „Изговор тренутка” Александре Ћосић–Маринковић, отворио је Никола Шандик, књижевник и мултимедијални уметник 24. марта.

Редовна годишња изложба „Дечји мајски салон”, аутора Делфине Рајић, отворен је 24. маја 2011. године у Галерији Музеја на тему „Ја имам право на свој свет”. Изложбу је отворила Катарина Дуњић-Мандић, школски психолог. У овој ликовној смотри окупило се 15 школа са подручја општина Горњи Милановац, Чачак и Лучани, (укупно 632 рада). Од одабраних 409 радова, награђено је десет, а најбоља је била ОШ „Ратко Митровић” из Чачка. Изложбу прати и каталог од 36 страна.

У априлу је отворена изложба стена и минерала „И би светлост...”, аутора Татјане Милић-Бабић, Александре Луковић и Биљане Чкоњевић. Изложбу Природњачког и Народног Музеја отворио је Славко Спасић, директор Природњачког музеја.

Фото-кино клуб Чачак отворио је у Галерији Музеја 25. јуна изложбу фотографије Александра Келића, мајстора фотографије.

Изложба „Дрво живота”, аутора Зорице Златић-Ивковић и Николе Крстовића из Музеја на отвореном „Старо село” у Сирогојну, у јулу је отворио Никола Ника Стојић, књижевник и вајар из Гуче.

На дан Музеја, 30. августа 2011. године, у Галерији Музеја отворена је изложба „Љубомир Ивановић – фрагменти заустављеног времена”, цртежи и графике из колекције Музеја савремене уметности у Београду. Изложбу је отворила Жаклина Ратковић, виши кустос и аутор.

Уметничко удружење „Естет” из Чачка отворило је 27. септембра у Галерији Музеја XIV годишњу изложбу радова својих чланова. Изложбу је отворила Делфина Рајић.

У Галерији Музеја је 3. новембра отворена манифестација „Библиотека-отворена књига Балкана”, која се ове године организује под називом „Храм-књига-застава”.

У новембру је отворена изложба 35. сазива ликовне колоније Сопоћанска виђења 2010 („Духовне лестве – пут у висине”). Изложбу је отворила мр Лепосава Сибиновић–Милошевић, захваљујући сарадњи са Културним центром из Новог Пазара.

У Галерији Музеја је 12. децембра изложбу мр Вере Кекић, академског сликара и графичара из Требиња, под називом „ART IN COLOR”, отворила Делфина Рајић. У програму је учествовала група „Зоралес”.

Гостовање изложби Народног музеја

Изложба „Војвода Петар Бојовић – живот и победе”, посвећена ратном команданту Прве армије и начелнику штаба Врховне команде српске војске после приказивања у Чачку, Нишу, Прокупљу, Лесковцу и Пожаревцу, била је постављена од маја до децембра 2011. године у музејској збирци у Врбасу.

У септембру је у Музеју Војводине у Новом Саду, отворена изложба Мода у огледалу шездесетих. Изложбу је видело неколико хиљада Новосађана. За све време трајања изложбе педагошка служба Музеја Војводине организовала је бројне радионице и предавања.

У Музеју рудничко-таковског краја гостовала је изложба „Лепи Лаза између краља Александра и краљице Драге Обреновић”, коју је отворила Делфина Рајић.

У ОШ „Рошци” у Рошцима и у Парохијском дому у Заблаћу отворена је изложба „Албум старог Чачка 1870 – 1941”.

Културно - просветна делатност

Културно-просветна делатност одвијала се упоредо са радом са посетиоцима, представљањем нових публикација и редовним информисањем јавности о најновијим резултатима рада Музеја. Сталну поставку у Конаку господара Јована Обреновића током 2011. године посетило је 5357 посетилаца (3429 деце и 1928 одраслих). Међу страним посетиоцима биле су заступљене организоване групе из Бугарске.

Народни музеј у Чачку и ове године је учествовао у манифестацији Ноћ музеја (стручни водич кроз поставку) била је кустос Биљана Чкоњевић.

Народни музеј у Чачку учествовао је у пројекту који финансирају Министарство за културу, информисање и информационо друштво Републике Србије и Амбасада САД у Београду, а радионицу Моје тајно благо водили су кустос Биљана Чкоњевић и др Милош Тимотијевић у Гимназији и Основној школи „Вук Караџић” у Чачку. Историчар Милош Тимотијевић је заједно са колегама Биљаном Чкоњевић и Марком

Бојовићем (фотограф), организовао радионице са децом у новембру 2001. године. Резултати су унети у званични сајт пројекта „Вашар баштине”.

Рад са публиком и средствима јавног информисања био је везан за сталну поставку и гостовање изложбе „Војвода Петар Бојовић – живот и победе” у Врбасу.

На стручном скупу Музејског друштва Србије у Горњем Милановцу одржаном 6. октобра 2011. године, поднето је саопштење под називом „Владарски дом Обреновића у збиркама Народног музеја у Чачку”.

Историчар Милош Тимотијевић је, поред представљања дванаесте књиге из едиције „Корени”, која је приређена у сарадњи са Борисавом Челиковићем 29. децембра 2011. године и снимања документарног филма, имао још два гостовања: 14. октобра 2011. године отворио је изложбу „Краљевачки Октобар 1941 – ОПОМЕНА”, аутора Силвије Крејаковић и Драгана Драшковића, а 24. новембра 2011, у сали Читалишта библиотеке у Ужицу (у организацији Историјског архива у Ужицу и Народне библиотеке Ужице), представио је 20. број часописа „Историјска баштина”, (том приликом је отворена изложба „Ужички крај ратне 1941. године у монографским и периодичним публикацијама”).

У склопу едиције „Корени” ИП „Службени гласник” из Београда, коју уређује историчар Борисав Челиковић, 5. и 6. октобра организовано је видео и фотографско снимање села од Каблара на западу до Цветки код Краљева на истоку, у којем су учествовали историчар Милош Тимотијевић и књижничарка Анђелија Чвркић. Забележен је савремени живот села (људи, обичаји, занати, свакодневица). Посећени су историјски локалитети попут споменика на брду на Љубићу и цркве у Цветкама. Посећена су села Рошци, Пријевор, Миоковци, Љубић, Прељина, Станчићи, Мрчајевци, Бечањ и Цветке и разговарано је са њиховим житељима. Циљ овог документарног филма био је очување савременог сведочанства о животу данашњих села, као својеврсни додатак штампаном издању о Рудничкој Морави представљеном у Музеју 29. децембра 2011. године. Приказани су инсерти из снимљеног филма, а о читавом пројекту говорили су Борисав Челиковић и Милош Тимотијевић. Приказивање целог филма планирано је за март 2012. године (на РТС-у).

Делфина Рајић отворила је изложбу Удружења самоуких сликара и вајара у Драгачеву, у Музеју рудничко-таковског краја.

Саборни храм Светог Вазнесења Господњег и Народни музеј организовали представљање књиге „Икона у литургији, смисао и улога” игумана студеничког Тихона (Ракићевића). Учествовали: свештеник Вукашин Милићевић, Тихон Ракићевић и Делфина Рајић.

У великој сали Дома културе представљена књига „Чачански акорди” Слободана Р. Стефановића. Говорила Делфина Рајић.

Одржано предавање „Христова црква у свету” архимандрита Арсенија (Главчића), постдипломца на Теолошком факултету у Солуну. Организатори: Црква светог Вазнесења Христовог у Чачку, Град Чачак и Народни музеј Чачак.

Отворен фестивал краткометражног филма „ИДИОГРАФ 2011” (Фестивал отворила Делфина Рајић).

Делфина Рајић учествовала у жирирању ликовних радова пристиглих на приредбу «Млади чувари народне културе».

У Дому омладине у Београду представљена књиге Слободана Р. Стефановића „Чачански акорди” у издању Народног музеја у Чачку. Учествовала Делфина Рајић.

Представљен XL Зборник радова Народног музеја Чачак. Учествовали: Драгиша Милосављевић, историчар уметности, Борисав Челиковић, историчар и Делфина Рајић, историчар уметности.

Кадрови

Кустос Снежана Шапоњић-Ашанинстекла је звање музејског саветника.

Марина Котарац, археолог радила је на замени почев од 8. XI 2011. године.

Биљана Чкоњевић, палеонтолог и Мирослав Пурић, историчар радили су у музеју током 2011. године.

Историчар Милош Тимотијевић је у периоду 2008-2011. године завршио докторске студије. Докторску тезу „Модернизација балканског града у доба социјализма: пример Чачка и Благоевграда (1944-1989)” успешно је одбранио на Филозофском факултету у Београду 3. јуна 2011. године пред комисијом у саставу: проф. др Мирослав Јовановић (ментор), проф. др Милан Ристовић, проф. др Дубравка Стојановић, проф. др Сретен Вујовић и др Мирослав Перишић. Одбрањена теза додатно је проширена новим истраживањима и припремљена за штампу под називом „Модернизација балканског града (1944-1989)”.

Библиографија радника Музеја

Студије, чланци, прилози

1. Б. Чкоњевић, „Фосилни остатак молара *Mammuthus primigenius* пронађеног у Горичанима код Чачка”, *Зборних радова Народној музеја XL*, Чачак, 2011, 11-18.

2. К. Dmitrović, М. Ljuština, 2010, „Notes on grave goods from the Bronze and Iron Age tombs in the West Morava valley (Serbia)”, *Istros XVI, ☒ e weaponry and the combat or parade gear ☒ marks of prestige and social status in the tombs of the Bronze and Iron Age*, Proceedings of the 12th International Colloquium of Funerary Archaeology, ed. Valeriu Sirbu, Brăila, 2010, 55-79.

3. М. Ljuština, К. Dmitrović, 2010, „Element of prestige in the Iron Age graves from the West Morava valley, Serbia”, *Istros XVI, ☒ e weaponry and the combat or parade gear ☒ marks of prestige and social status in the tombs of the Bronze and Iron Age*, Proceedings of the 12th International Colloquium of Funerary Archaeology, ed. Valeriu Sirbu, Brăila 2010, 123-142.

4. К. Дмитровић, „Група праисторијских тумула код воденице манастира Никоље у Пријевору код Чачка”, *Зборних радова Народној музеја XL*, Народни музеј Чачак, 2010, 19-38.

5. К. Дмитровић, „Некропола из бронзаног доба на локалитету Горело поље у селу Милочај код Краљево”, *Наша прошлост* 11, Народни музеј Краљево; Историјски архив Краљево, 2010, 31-40.

6. К. Дмитровић, „Први становници Драгачева”, *Њинолошко-антрополошке свеске*, број 15, н.с. број 4/2010: Етнолошко-антрополошко друштво Србије (ЕАДС), Чачак, 2010, 123-137.

7. К. Дмитровић, „Прилог проучавању односа пожешког и чачанског краја у бронзано доба”, *ожешки јодиси ак* 9, Народна библиотека Пожега, 2011, 57-69.

8. К. Дмитровић, DIE HALSRINGE IM ZENTRALBALKAN (Vojvodina, Serbien, Kosovo und Mazedonien), *Prähistorische Bronzefunde (PBF), Abteilung V, Band 3*, Franz Steiner Verlag, Stuttgart, 2010, *Сџаринар LX/2010*, Београд, 2011, 148-149.

9. А. Гојгић, Г. Јеремић, „Двориште Народног музеја у Чачку-истраживања из 1984.године у светлу нових проучавања”, *Зборник радова Народног музеја XL*, Народни музеј Чачак, Чачак, 2010, 57-70.

10. Р. Бојовић, „Ковачевић Ранко”, „Крен Фердинанд”, „Лазовић Обрад”, „Лепосавић Светозар”, „Мајсторовић Алекса”, „Манојловић Ђорђе”, Српски биографски речник, књ. 5, Нови Сад, 2011. 143, 345-346, 533, 584, 784, 836-837.

11. М. Тимотијевић, „Епископи жички (1834-1911) - биографије из „Прегледа цркве епархије жичке”, *Наша прошлост* 11, Краљево (2010 [шт. 2011]), 233-258.

12. М. Тимотијевић, „Индустријализација Чачка 1944-1956”, *Зборник радова Народног музеја XL* (2010 [шт. 2011]), 239-268.

13. М. Пурић, „Изложбена делатност Народног музеја у Чачку 1952 – 2010”, *Зборник радова Народног музеја XL* (2010 [шт. 2011]), 269-306.

14. М. Пурић, „Неколикодокумената о згради Домаћичке школе у Чачку”, *Изворник* 26 (2010 [шт. 2011]), 117-127.

15. Д. Рајић, М. Тимотијевић, *Њрква Свејој Вазнесе а Њрстивој у Чачку*, Чачак, 2011. (93 стр.)

16. Д. Рајић, „Извештај о раду Народног музеја у Чачку у 2010. Години”, *Зборник радова Народног музеја XL* (2010 [шт.2011]), 333-348.

17. С. Шапоњоћ–Ашанин, „Бела покладна недеља у чачанском крају”, *Зборник радова Народног музеја XL* (2010 [шт. 2011]), 179-220.

18. Слободан Богојевић, „Инертни гасови у процесу контроле музејских инсеката”, *Зборник радова Народног музеја XL* (2011) 307-332.

19. З. Бојовић, „Аутобиографија апотекара Аристида Јовановића”, *Изворник* 26, Чачак, 2010, 219-224.

20. З. Бојовић, „Костин Владимир”, „Мандић Раденко”, *Српски биографски речник*, књ. 5, Нови Сад, 2011, 259-260, 823-824.

Кагалози

1. Делфина Рајић, *28. дејчи мајски салон- лејшајмо свеј*, Чачак, 2011, 37.

Награде и признања

1. „Фото-кино клуб Чачак” и „Фото-савез Србије”, доделио захвалницу Народном музеју Чачак за успешну сарадњу и помоћ у организацији Дана фотографије.
2. Центар за обуку копнене војске у Пожаревцу доделио је Народном музеју захвалницу за успешну сарадњу, исказану привржност и пружену помоћ.
3. Зелени Србије (Градски одбор Чачак) додељује захвалницу за помоћ у едукативно-еколошким секцијама Зелених Србије.
4. „Српска круна”, културно-историјски центар у Крагујевцу, даривао признање СЛОВО ЉУБВЕ Народном музеју Чачак, „у знак посвећености и доследности богољубљу и хуманим начелима, за величје културне и духовне баштине и родољубље које на равне части у витештво и песништво гледа”.